

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 22/05-56

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júna 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészároša prerokoval prijatú sťažnosť Ing. D. W., bytom Ž., zastúpenej advokátom Mgr. M. H., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaniach vedených pod sp. zn. 12 C 1160/97 a pod sp. zn. 15 Nc 3/98 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. D. W. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaniach vedených pod sp. zn. 12 C 1160/97 a pod sp. zn. 15 Nc 3/98 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Žilina v konaniach vedených pod sp. zn. 12 C 1160/97 a pod sp. zn. 15 Nc 3/98 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. D. W. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina j e p o v i n n ý uhradiť Ing. D. W. trovy právneho zastúpenia v sume 12 500 Sk (slovom dvanásťtisícpäťsto slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu Mgr. M. H., Ž., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 22/05-36 z 26. januára 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. D. W. (ďalej len „sťažovateľka“), doručenú ústavnému súdu 24. februára 2004, ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 12 C 1160/97 a sp. zn. 15 Nc 3/98.

Na základe výzvy ústavného súdu z 31. marca 2004 a opakovanej výzvy ústavného súdu z 18. mája 2004 sa k sťažnosti vyjadril okresný súd podaním sp. zn. Spr 3504/04 z 28. júna 2004, v ktorom predložil vyjadrenia zákonných sudcov skúmaných konaní a okrem iného uviedol: „(...) *ide o výživné a kritériá sú tu prísnejšie, vzhľadom na ich prednostné vybavovanie ako pri všeobecných civilných veciach.*“ Zákonná sudkyňa ku konaniu vedenému pod sp. zn. 12 C 1160/97 okrem iného uviedla: „*S obsahom sťažnosti sa*

v žiadnom prípade nestotožňujem. (...) Naopak ja tvrdím, že v predmetnej veci boli vykonávané procesné úkony aj také, ktoré neboli navrhnuté zo strany právnych zástupcov účastníkov (...) V danom spore bolo priebežne konané až na obdobie od 7. 3. 2002 do 23. 10. 2002. V uvedenom období skutočne došlo k prieťahom v konaní. Skutočnosť, že som vo veci nekonala, je však spôsobená objektívnymi okolnosťami spočívajúcimi v neprimeranom množstve vecí v mojom senáte, v dôsledku čoho nemám možnosť prejednávať veci bez zbytočných prieťahov.“ Ku konaniu vedenému pod sp. zn. 15 Nc 3/98 zákonný sudca okrem iného uviedol: „Uznávam skutočnosť, že pri zisťovaní stavu konania o rozvode manželstva rodičov maloletého dieťaťa som mal zvoliť iný postup pri zisťovaní stavu veci (...). Vo veci bude v čo najskoršej dobe stanovený termín pojednávania (...).“

Sťažovateľka na základe výzvy ústavného súdu z 15. apríla 2005 zaujala prostredníctvom svojho právneho zástupcu stanovisko k vyjadreniu okresného súdu podaním z 29. apríla 2005, v ktorom okrem iného uviedla: *«Porušovateľ nevezal do úvahy skutočnosť, že obe konania sú nespornými konaniami. Vo svojom Uznesení sp. zn. IV. ÚS 78/03 z 24. apríla 2003 Ústavný súd Slovenskej republiky okrem iného uvádza: (...) V nesporných konaniach účastník nenesie žiadne dôkazné bremeno. Nemá dôkaznú povinnosť, pretože v nespornom konaní sa uplatňuje vyšetrovacia procesná zásada, ktorej obsah realizuje v celom rozsahu súd. Účastníci nesporného konania majú len také procesné povinnosti, ktoré vo všeobecnosti prispievajú k dosiahnutiu jeho účelu, najmä povinnosť súčinnosti, povinnosť nespôsobať zbytočné prieťahy v konaní atď. (...) Mnohé šetrenia voči orgánom verejnej moci, úradom a inštitúciám ja vykonávať nemôžem a informácie by mi neposkytli. Túto možnosť má len súd. Vždy som súdu poskytovala maximálnu možnú súčinnosť a informácie, ktoré som zistiť mohla som súdu oznámila. (...)*

Skutková zložitost' prípadu a moja neaktivita neprichádza vôbec do úvahy v konaní 15 Nc 3/98, kde sudca od roku 1999 do roku 2004 nepostrehol, že o rozvode bolo právoplatne rozhodnuté, napriek tomu, že som sa v roku 2002 sťažovala na prieťahy predsedovi Okresného súdu v Žiline a sudca ďalšie dva roky nekonal. Po porovnaní prehľadu úkonov v konaní 15 Nc 3/98, ktoré zaslal porušovateľ ako prílohu stanoviska zo dňa 28. 06. 2004 a stanoviska zo dňa 14. 04. 2005 je zrejmé, že prehľad úkonov sa v priebehu obdobia medzi oboma stanoviskami vôbec nezmenil, nebol vykonaný ani

jeden úkon. Preto odvolávanie sa na skutkovú zložitost' a moju nečinnost' vyvoláva oprávnené pochybnosti o tom, či predseda súdu vôbec spis videl a ako upozornil zákonného sudcu na moju sťažnosť, prípadne aké opatrenia vykonal, aby sa prieťahy nepredlžovali. (...)

Počet úkonov v konaní 12 C 1160/97 neznamena ešte, že konanie aj smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci. Súd má široký okruh možností, ako si zabezpečiť podklady pre rozhodnutie vo veci a plynulosť konania. Zákonná sudkyňa v konaní 12 C 1160/97 popiera, že by nekonala a poskytla obsiahly zoznam úkonov vykonaných v predmetnej veci. (...) O prínose všetkých úkonov k rýchlemu skončeniu konania svedčí fakt, že konanie sa ťahá od roku 1997 a stále vo veci nie je právoplatne rozhodnuté. (...) Ďalej ja poukazujem na skutočnosť, že napriek veľkému množstvu úkonov, ktorými sa sudkyňa obhajuje, bolo po vydaní rozsudku 12 C 1160/97-287 zo dňa 07. 04. 2004 opäť podané odvolanie. Krajský súd v Žiline rozsudok zrušil (...) z dôvodu, že porušovateľ neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal potrebné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, ďalej z dôvodu, že doteraz zistený skutkový stav neobstojí a z dôvodu, že rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť alebo pre nedostatok dôvodov. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že Krajský súd mal za to, že na vydanie rozhodnutia si sudca nezabezpečil potrebné podklady (pričom ich priebežne zhromažďoval od roku 1997) a rozhodnutie malo aj iné vady spočívajúce v nedostatočnom zistení skutkového stavu. Z toho je zrejmé, že napriek tomu, že sudkyňa hovorí o „priebežnom konaní“, nevedie konanie k právoplatnému rozhodnutiu vo veci. (...) Potom je zrejmé, že ak sudkyňa vo svojom stanovisku poukazovala na to, že vo veci urobila mnoho úkonov, ja tvrdím, že napriek tomu v konaní pretrvávajú prieťahy.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát ústavného súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu predloženého spisu.

V tejto veci pôvodne prijímal sťažnosť IV. senát ústavného súdu, pretože v roku 2004 a v roku 2005 v súlade s rozvrhom práce na tento rok bol sudca spravodajca Juraj Horváth členom IV. senátu ústavného súdu. Plénum ústavného súdu uznesením z 31. mája 2005 Dodatkom č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2005 sp. zn. Spr 1164/04 rozhodlo, že s účinnosťou od 8. júna 2005 sa sudca spravodajca Juraj Horváth stal členom I. senátu ústavného súdu. Plénum ústavného súdu zároveň rozhodlo, že veci, v ktorých je sudcom spravodajcom Juraj Horváth, sa prejednávajú v I. senáte ústavného súdu. Z tohto dôvodu sa táto vec prejednávala a rozhodla vo veci samej v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 12 C 1160/97 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 14. november 1997 – manžel sťažovateľky (ďalej len „navrhovateľ“) podal okresnému súdu návrh na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu (ďalej aj „maloletý“) na čas po rozvode;
- 18. november 1997 – okresný súd ustanovil maloletému opatrovníka;
- 17. december 1997 – sťažovateľka sa vyjadrila k návrhu a 13. januára 1998 bola okresnému súdu kolíznym opatrovníkom maloletého predložená správa o prešetrení rodinných pomerov maloletého;
- 12. marec 1998 – okresný súd nariadil pojednávanie na 15. apríl 1998, ktoré bolo z dôvodu zistenia príjmov účastníkov odročené na neurčito;
- 18. september 1998 – z dôvodu straty spisu okresný súd pristúpil k jeho rekonštrukcii, súčasne nariadil pojednávanie na 29. september 1998 a vyžiadal správy o príjme účastníkov (príjem navrhovateľa oznámený 24. septembra 1998 a sťažovateľky 29. septembra 1998);
- 29. september 1998 – pojednávanie bolo po vypočutí účastníkov odročené na 20. október 1998 z dôvodu vyžiadania daňového priznania navrhovateľa, správy zo základnej školy a pripojenia spisu sp. zn. 15 Nc 3/98;

- 20. október 1998 – pojednávanie bolo odročené na 13. november 1998 z dôvodu zistenia stavu na účte navrhovateľa a urgovania správy od daňového úradu;
- 13. november 1998 – okresný súd rozsudkom manželstvo sťažovateľky s navrhovateľom rozviedol, maloleté dieťa pochádzajúce z manželstva zveril do jej výchovy a navrhovateľa zaviazal prispievať na výživu maloletého sumou 1 000 Sk mesačne od právoplatnosti rozsudku;
- 21. január 1999 – navrhovateľ podal odvolanie proti výroku rozsudku o určení výživného na maloletého;
  - 22. január 1999 – okresný súd vyzval sťažovateľku, aby sa vyjadrila k odvolaniu navrhovateľa (sťažovateľka sa k odvolaniu vyjadrila 2. februára 1999);
- 18. február 1999 – okresný súd zaslal spis Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“), aby rozhodol o odvolaní (spis bol krajskému súdu doručený 5. marca 1999);
- 19. marec 1999 – krajský súd uznesením sp. zn. 8 Co 477/99 zrušil rozsudok okresného súdu vo výroku o výživnom na maloletého a v tejto časti vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie s tým, že ostatné výroky rozsudku okresného súdu ostali „*nedotknuté*“ (výrok rozsudku o rozvode manželstva a o zverení maloletého do výchovy sťažovateľky nadobudol právoplatnosť 26. januára 1999);
- 29. apríl 1999 – spis bol z krajského súdu vrátený okresnému súdu;
- 11. september 2000 – záznam kancelárie, že spis bol pripojený k spisu sp. zn. 7 C 652/00, ktorý sa od 17. mája 1999 do 11. júla 2000 nachádzal na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“);
- 18. september 2000 a 19. október 2000 – okresný súd vyzval právnych zástupcov účastníkov, aby oznámili navrhovateľovho zamestnávateľa;
- 9. november 2000 – sťažovateľka oznámila okresnému súdu adresu navrhovateľovho zamestnávateľa. Okresný súd 15. novembra 2000 vyžiadal od zamestnávateľa navrhovateľa správu o jeho príjme a od daňového úradu správu o daňovom priznaní navrhovateľa za obdobie rokov 1997 – 1999;
- 15. december 2000 – daňový úrad okresnému súdu oznámil, že navrhovateľ nie je u nich evidovaný;
- 21. február 2001 – okresný súd nariadil pojednávanie na 21. marec 2001, ktoré bolo po vypočutí účastníkov odročené na neurčito z dôvodu opätovného vyžiadania správ

o príjmoch účastníkov a s tým, že navrhovateľ predloží rodný list dieťaťa, ku ktorému má ďalšiu vyživovaciu povinnosť;

- 20. apríl 2001 – sťažovateľka predložila okresnému súdu návrhy na dokazovanie;

- 12. jún 2001 – okresný súd vyzval banku, v ktorej mal mať navrhovateľ vedené účty, na podanie správy o stave na účtoch, opätovne vyzval daňový úrad na zaslanie správy o daňových priznaniach navrhovateľa za obdobie rokov 1997 – 2000 a zamestnávateľa sťažovateľky na oznámenie jej príjmu za roky 1997 – 2000;

- 18. jún 2001 – pôvodný zamestnávateľ sťažovateľky poslal okresnému súdu správu o jej príjmoch od 1. januára 1997 do 31. decembra 1999;

- 20. jún 2001 – banka oznámila okresnému súdu stav na účtoch navrhovateľa;

- 22. jún 2001 – navrhovateľ poslal okresnému súdu rodný list dieťaťa, ku ktorému mal ďalšiu vyživovaciu povinnosť, a daňový úrad oznámil okresnému súdu, že navrhovateľ nie je u nich evidovaný;

- 15. január 2002 – okresný súd nariadil pojednávanie na 22. február 2002, ktoré bolo po vypočutí účastníkov a svedkyne odročené na 22. marec 2002 z dôvodu vyžiadania živnostenského listu navrhovateľa a daňového priznania spoločnosti, v ktorej bol navrhovateľ zamestnaný, s tým, že navrhovateľ predloží sobášny list z novouzavretého manželstva;

- 26. február 2002 – okresný súd vyzval konateľa spoločnosti, v ktorej navrhovateľ pracoval, aby na pojednávaní predložil pracovnú zmluvu navrhovateľa a jeho mzdové listy za obdobie rokov 1997 – 2001, ako aj pracovné zmluvy iných zamestnancov;

- 7. marec 2002 – okresnému súdu bol doručený výpis zo živnostenského registra;

- 21. marec 2002 – daňový úrad zaslal okresnému súdu daňové priznania spoločnosti, v ktorej navrhovateľ pracoval, a sťažovateľka predložila okresnému súdu návrhy na vykonanie ďalších dôkazov (správa z dopravného inšpektorátu, pripojenie trestných spisov);

- 22. marec 2002 – pojednávanie bolo po vypočutí účastníkov a svedka odročené na neurčito z dôvodu vykonania na pojednávaní navrhnutých dôkazov;

- 9. apríl 2002 – sťažovateľka oznámila (doložením výpisov z obchodného registra) okresnému súdu obchodné mená spoločností, v ktorých mohol byť navrhovateľ zamestnaný;

- 23. október 2002 – okresný súd vyzval navrhovateľa, aby predložil doklady ohľadne sťažovateľkou označených obchodných spoločností (výkaz o príjmoch a výdavkoch, výkaz

o majetku, peňažný denník, inventarizáciu majetku, daňové doklady), ako aj veľký technický preukaz k jeho motorovému vozidlu a doklad o zrušení jeho živnostenského oprávnenia (navrhovateľ reagoval na výzvu 19. novembra 2002);

- 21. november 2002 – okresný súd nariadil pojednávanie na 17. január 2003, ktoré bolo odročené na neurčito z dôvodu nariadenia znaleckého dokazovania, pripojenia trestného spisu sp. zn. 1 T 354/01 a vyžiadania vyšetrovacieho spisu od úradu vyšetrovania;

- 20. január 2003 – okresný súd žiadal od úradu vyšetrovania zapožičanie vyšetrovacieho spisu a 12. februára 2003 mu bolo oznámené, že spis nie je možné zapožičať, pretože proti navrhovateľovi bolo vznesené obvinenie pre trestný čin zanedbania povinnej výživy a prebieha vyšetrovanie;

- 18. marec 2003 – okresný súd ustanovil súdneho znalca z odboru ekonomika – mzdy, aby určil mzdu otca za obdobie rokov 2000 – 2002 pre účely určenia výživného (lehota na vypracovanie znaleckého posudku 60 dní, uznesenie doručené znalcovi 27. marca 2003);

- 28. november 2003 – súdny znalec vrátil okresnému súdu spis so znaleckým posudkom;

- 11. december 2003 – okresný súd nariadil pojednávanie na 11. február 2004, ktoré bolo odročené na 19. marec 2004 s tým, že navrhovateľ predloží rozhodnutie o nezrušiteľnom osvojení dieťaťa, ku ktorému má ďalšiu vyživovaciu povinnosť, a vyžiada sa správa o príjme sťažovateľky;

- 13. február 2004 – okresný súd žiadal správu o príjme sťažovateľky a 19. februára 2004 vyzval dopravný inšpektorát, aby oznámil, či navrhovateľ vlastní motorové vozidlo, a katastrálny úrad, aby oznámil, či navrhovateľ vlastní nehnuteľnosti;

- 23. február 2004 – okresný súd nariadil pojednávanie na 2. apríl 2004;

- 27. február 2004 – okresnému súdu bola doručená správa o príjmoch sťažovateľky, 16. marca 2004 katastrálny úrad oznámil, že navrhovateľ nevlastní žiadnu nehnuteľnosť, a 17. marca 2004 dopravný inšpektorát oznámil, že navrhovateľ nevlastní motorové vozidlo;

- 2. apríl 2004 – pojednávanie bolo po vypočutí účastníkov odročené na 7. apríl 2004 za účelom vyhlásenia rozsudku;

- 7. apríl 2004 – okresný súd rozsudkom uložil navrhovateľovi prispievať na výživu maloletého po 5 000 Sk mesačne spolu so splácaním dlžného výživného po 2 000 Sk mesačne;

- 19. máj 2004 – navrhovateľ podal proti predmetnému rozsudku odvolanie;

- 1. júl 2004 – 10. september 2004 – spis bol zapožičaný ústavnému súdu;
- 24. september 2004 – spis bol predložený krajskému súdu, aby rozhodol o odvolaní;
- 30. december 2004 – krajský súd uznesením sp. zn. 8 Co 393/04 z dôvodu nedostatočne vykonaného dokazovania, ako aj pre nepreskúmateľnosť rozsudku okresného súdu pre nedostatok dôvodov rozsudok vo výroku o určení bežného a dlžného výživného zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (spis bol vrátený okresnému súdu 19. januára 2005);
- 2. marec 2005 – okresný súd nariadil pojednávanie na 8. apríl 2005, ktoré bolo odročené na 11. máj 2005 z dôvodu neprítomnosti navrhovateľa a vykonania ďalšieho dokazovania;
- 11. máj 2005 – pojednávanie bolo z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne odročené na 15. jún 2005.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 15 Nc 3/98 vo veci určenia výživného na čas do rozvodu manželstva ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 8. január 1998 – sťažovateľka podala okresnému súdu návrh na určenie výživného na maloletého;
- 15. január 1998 – okresný súd zisťoval príjem sťažovateľky (neuviedol za aké obdobie), vyzval daňový úrad, aby oznámil výšku priznaných príjmov otca maloletého (ďalej len „odporca“) a odporcu vyzval, aby sa vyjadril k návrhu (vyjadril sa 5. februára 1998);
- 11. február 1998 – zamestnávateľ sťažovateľky zaslal okresnému súdu správu o jej príjme za rok 1997;
- 12. február 1998 – okresný súd uznesením ustanovil maloletému kolízneho opatrovníka a urgoval podanie správy daňovým úradom o daňovom priznaní odporcu;
- 13. februára 1998 – okresný súd zisťoval príjem sťažovateľky aj za roky 1995 – 1996;
- 25. február 1998 – daňový úrad okresnému súdu oznámil, že odporca nie je evidovaný ako súkromný podnikateľ;
- 3. marec 1998 – zamestnávateľ sťažovateľky oznámil jej príjem (od 1. októbra 1996);

- 12. marec 1998 – pojednávanie bolo z dôvodu opätovného predvolania neprítomného odporcu odročené na neurčito s tým, že ho vyzve na oznámenie adresy všetkých jeho doterajších zamestnávateľov (oznámil ich 16. marca 1998);
- 6. máj 1998 – okresný súd zisťoval príjem odporcu u zamestnávateľa a opakovane aj na daňovom úrade;
- 19. máj 1998 – okresnému súdu bola doručená správa o príjme odporcu a 27. mája 1998 daňový úrad okresnému súdu oznámil, že odporca nie je evidovaný ako podnikateľ;
- 1. jún 1998 – okresný súd nariadil pojednávanie na 16. jún 1998, ktoré bolo po vypočutí účastníkov odročené na neurčito z dôvodu vyžiadania rozvodového spisu sp. zn. 12 C 1160/97;
- 5. október 1998 – okresný súd nariadil pojednávanie na 27. október 1998 a opätovne vyžiadal správy o príjme oboch účastníkov;
- 26. október 1998 – okresnému súdu bola doručená správa o príjme sťažovateľky;
- 27. október 1998 – pojednávanie bolo po oboznámení sa s rozvodovým spisom sp. zn. 12 C 1160/97 odročené na neurčito s tým, že bude urgované zaslanie správy o príjme odporcu a vyčkané na rozhodnutie o rozvode manželstva;
- 29. október 1998 – sťažovateľka navrhla vykonanie dokazovania;
- 9. november 1998 – odporca zaslal okresnému súdu kópiu pracovnej zmluvy a mzdového listu;

Od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku o rozvode sp. zn. 12 C 1160/97 z 13. novembra 1998 (26. január 1999) okresný súd vo veci nekoná.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Článok 48 ods. 2 ústavy ustanovuje právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (IV. ÚS 232/03). Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote, čo je zásadne to isté právo, ktoré pre účastníka konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa posudzovanie otázky, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup, akým v konaní postupoval súd (3).

Ku konaniu vedenému pod sp. zn. 12 C 1160/97

1) Predmetom konania pred okresným súdom bol pôvodne návrh navrhovateľa na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloleťmu dieťaťu pochádzajúcemu z manželstva na čas po rozvode. Od právoplatného rozhodnutia okresného súdu (26. január 1999), ktorým bolo manželstvo rozvedené a maloletý bol zverený do výchovy s'ťažovateľky, okresný súd koná o určení výživného pre maloletého. Ústavný súd konštatuje, že toto konanie nie je právne zložitú. Právna úprava je daná zákonom č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov platného do 31. marca 2005 a s účinnosťou od 1. apríla 2005

vo veci výživného je právna úprava obsiahnutá v zákone č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (§ 118). Metodika postupu súdov v týchto veciach je jasná a podporená stabilizovanou judikatúrou. V danom prípade ústavný súd pripúšťa určitú faktickú zložitosť veci súvisiacu najmä s potrebou posúdenia skutočností, na ktoré sú potrebné odborné znalosti a kvôli ktorým okresný súd 18. marca 2003 nariadil znalecké dokazovanie.

Vychádzajúc z uvedeného, najmä s prihliadnutím na skutočnosť, že od právoplatného rozhodnutia o rozvode a zverení maloletého do výchovy sťažovateľky (26. január 1999) okresný súd koná o výživnom pre maloleté dieťaťa (vyše 6 rokov), ústavný súd dospel k záveru, že doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania nemožno pripísať na vrub faktickej náročnosti prerokovávanej veci.

2) Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prieťahom, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania. Správanie sťažovateľky možno počas celého súdneho konania hodnotiť ako aktívne a súčinnosťné. Zo spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že sťažovateľka (v procesnom postavení odporkyne) sa zúčastnila všetkých nariadených pojednávaní osobne alebo v zastúpení jej právnym zástupcom (17. január 2003), načas predkladala okresnému súdu požadované listiny, navrhovala dôkazy na preukázanie svojich tvrdení (20. apríl 2001, 21. marec 2002 a 9. apríl 2002) a sťažnosťou na prieťahy v konaní podanou orgánu štátnej správy súdu sa domáhala urýchlenia konania v jej veci.

3) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným prieťahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd zistil v postupe okresného súdu nasledovné obdobia nečinnosti, ktoré mali vplyv na doterajšiu dĺžku konania a ktoré je potrebné považovať za zbytočné prieťahy podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

- od 15. apríla 1998 (pojednávanie bolo odročené na neurčito) do 18. septembra 1998 (okresný súd nariadil pojednávanie), t. j. 5 mesiacov, pričom je potrebné poukázať na skutočnosť, že došlo k strate spisu, a preto musela byť 18. septembra 1998 nariadená

rekonštrukcia spisu, čím sa všetko dovtedy vykonané dokazovanie ukázalo ako neefektívne a okresný súd ho musel opakovať;

- od 29. apríla 1999 (spis bol z krajského súdu vrátený okresnému súdu) do 18. septembra 2000 (okresný súd pristúpil k doplneniu dokazovania po zrušení rozsudku krajským súdom), t. j. viac ako 1 rok a 4 mesiace, pričom v spise okresného súdu sa nachádza úradný záznam, že v období od 17. mája 1999 do 11. júla 2000 bol spis pripojený k spisu sp. zn. 7 C 652/00 (zrušenie práva spoločného nájmu bytu) a ten bol zapožičaný najvyššiemu súdu. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že zo spisu sp. zn. 12 C 1160/97 nevyplýva žiadna skutočnosť, že by konanie pred najvyšším súdom priamo súviselo s týmto napadnutým konaním, ani že by si najvyšší súd tento spis priamo vyžiadal, naopak, je zrejmé, že spis bol pripojený k inému spisu a ten bol zapožičaný najvyššiemu súdu. Okresný súd v súvislosti s napadnutým konaním nevykonal počas celého vyššie uvedeného obdobia žiaden úkon, ktorým by spis od najvyššieho súdu vyžiadal, aby mohol v konaní pokračovať, čo mu ústavný súd pričítal na ťarchu najmä s ohľadom na to, že išlo o konanie o úprave pomerov k maloletému na čas po rozvode, ktoré možno kvalifikovať ako konanie, v ktorom sa rieši mimoriadne citlivá otázka vyžadujúca rýchly a efektívny postup súdu;

- od 22. júna 2001 (okresnému súdu boli doručené všetky vyžiadané správy, kvôli ktorým bolo odročené predchádzajúce pojednávanie) do 15. januára 2002 (okresný súd nariadil pojednávanie), t. j. viac ako 6 mesiacov;

- od 22. marca 2002 (pojednávanie bolo odročené na neurčito) do 21. novembra 2002 (okresný súd nariadil pojednávanie), t. j. 8 mesiacov, pričom úkon z 23. októbra 2002, ktorým bol navrhovateľ vyzvaný na predloženie listinných dôkazov, mohol okresný súd vykonať spolu s nariadením pojednávania a navrhovateľa vyzvať na predloženie týchto listín na pojednávaní;

- od 27. marca 2003 (súdnemu znalcovi bolo doručené uznesenie okresného súdu z 18. marca 2003, ktorým mu bola uložená povinnosť do 60 dní vypracovať znalecký posudok) do 28. novembra 2003 (okresnému súdu bol doručený znalecký posudok), t. j. 6 mesiacov so zohľadnením 60-dňovej lehoty, ktorá bola súdnemu znalcovi určená na vypracovanie znaleckého posudku. V tomto období okresný súd neurgoval u znalca predloženie znaleckého posudku.

Z uvedeného vyplýva, že zo strany okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom v celkovej dobe 3 rokov a 5 mesiacov.

Vo vyjadrení okresného súdu sp. zn. Spr 3504/04 z 28. júna 2004 zákonná sudkyňa okrem iného uviedla: „*Skutočnosť, že som vo veci nekonala, je však spôsobená objektívnymi okolnosťami spočívajúcimi v neprimeranom množstve vecí v mojom senáte, v dôsledku čoho nemám možnosť pojednávať veci bez zbytočných priet'ahov.*“

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, nezabavuje štát zodpovednosti za zbytočné priet'ahy v súdnom konaní. Námietka nedostatočného personálneho obsadenia súdu a v súvislosti s tým neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nepredstavuje dôvody, ktoré by mohli byť interpretované inak než technické a organizačné problémy, ktoré však nemôžu ísť na ťarchu účastníka, ktorý od súdu právom očakáva ochranu svojich práv bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. IV. ÚS 58/02).

Ústavný súd vychádzajúc z analýzy postupu okresného súdu podľa vyššie uvedených troch kritérií dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 1160/97 bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ku konaniu vedenému pod sp. zn. 15 Nc 3/98

1) Predmetom konania pred okresným súdom je návrh sťažovateľky (v procesnom postavení navrhovateľky) na určenie výživného pre maloletého na čas do rozvodu. Z vyjadrení sťažovateľky, okresného súdu ani z obsahu predloženého, na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o právnej alebo skutkovej zložitosti veci. Ústavný súd konštatuje, že konania o určenie výživného tvoria bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov.

2) Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania ústavný súd hodnotí ako aktívne. Zo spisu okresného súdu ústavný súd nezistil žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priet'ahom. Sťažovateľka sa osobne zúčastnila všetkých nariadených pojednávanií, navrhovala dôkazy na preukázanie svojich tvrdení (29. október 1998) a opakovanou sťažnosťou na priet'ahy v konaní podanou orgánu štátnej správy súdu sa domáhala urýchlenia konania v jej veci.

3) Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu.

Zo súdneho spisu ústavný súd zistil, že konanie sa začalo podaním návrhu 8. januára 1998 a od tej doby okresný súd pojednával vo veci na troch pojednávaniach (12. marca 1998, 16. júna 1998 a 27. októbra 1998). Posledné pojednávanie konané 27. októbra 1998 bolo odročené na neurčito z dôvodu potreby oboznámenia sa so spisom sp. zn. 12 C 1160/97 (konanie o rozvod spojené s úpravou pomerov k maloletému na čas po rozvode) s tým, že okresný súd počká do právoplatného skončenia tohto konania. Od posledného pojednávania okresný súd zisťoval stav konania vedeného pod sp. zn. 12 C 1160/97 až po viac ako piatich rokoch, a to 16. februára 2004, keď do spisu poznamenal: „*Spis 12 C 1160/97 nie je možné zatiaľ pripojiť, je u referenta.*“ Okresný súd opätovne zisťoval stav rozvodového konania 6. apríla 2004 so záverom, že „*dňa 7. 4. 2004 má byť vo veci vyhlásený rozsudok*“.

Do predloženia spisu ústavnému súdu 14. apríla 2005 okresný súd nevykonal žiadny úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu vo veci výživného pre maloletého na čas do rozvodu napriek tomu, že konanie o rozvod bolo právoplatne skončené ešte 26. januára 1999. Okresný súd tak ani po viac ako šiestich rokoch od odročenia pojednávania konaného 27. októbra 1998 nezistil, že konanie o rozvod je už právoplatne skončené, hoci išlo o konanie, ktoré bolo vedené na tom istom okresnom súde a stav rozvodového konania bolo možné zistiť aj nahliadnutím do spisu.

Ústavný súd konštatuje, že od posledného pojednávania do doby tohto rozhodnutia boli nekonaním a neefektívnym postupom okresného súdu v konaní o určenie výživného pre maloletého na čas do rozvodu spôsobené priet'ahy v konaní v trvaní viac ako 6 a pol roka. Podľa názoru ústavného súdu túto neprimerane dlhú dobu konania nemožno v žiadnom prípade akceptovať najmä z dôvodu, že v konaní sa rieši mimoriadne citlivá otázka spojená s existenčnými potrebami maloletého.

Okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr 3504/04 zo 14. apríla 2005 okrem iného uviedol: „*Vec 15 Nc 3/98 – problém spôsobilu zlé vyhodnotenie veci zo strany sudcu. (...) Sudca však opomenul, že vo veci bolo o rozvode už rozhodnuté a preto v konaní 15 Nc bolo potrebné rozhodnúť o výživnom len do 26. 1. 1999.*“

Ústavný súd vychádzajúc z analýzy postupu okresného súdu podľa vyššie uvedených troch kritérií dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Nc 3/98 bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v záujme završenia ochrany základných práv sťažovateľky prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veciach vedených pod sp. zn. 12 C 1160/97 a sp. zn. 15 Nc 3/98 konal bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 200 000 Sk, ktoré odôvodnila nasledovne: *„Zbytočnými priet'ahmi v konaní bola sťažovateľke a jej synovi spôsobená nemajetková ujma, spočívajúca najmä v pretrvávajúcej dlhodobej neistote sťažovateľky a maloletého B. Dieťa pociťuje ako osobnú prehru, že otec nie je ochotný a zatiaľ ani nemusí riadne prispievať na jeho výživu, pretože súd nie je schopný mu jeho právo účinne zabezpečiť. Takto je už v rannom veku konfrontovaný s následkami nečinnosti štátneho orgánu, ktorý podporuje neúctu jeho otca k právam dieťaťa.“*

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd zohľadnil všetky skutočnosti prebiehajúcich konaní, ako aj všetky okolnosti zakladajúce porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočívajúce predovšetkým v nekonaní a neefektívnej činnosti okresného súdu v obidvoch konaniach, pričom ústavný súd považoval za odôvodnené priznať sťažovateľke primerané finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk.

Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadala priznať jej úhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 12 494,69 Sk pozostávajúcich z paušálnej náhrady a odmeny za dva úkony právnej služby podľa § 16 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002“) vo výške 9 340 Sk a z paušálnej náhrady a odmeny za jeden úkon právnej služby podľa § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 655/2004“) vo výške 3 154,69 Sk (vrátane 19 % DPH).

Právny zástupca sťažovateľky predložil ústavnému súdu osvedčenie, že od 1. júna 2004 je platiteľom dane z pridanej hodnoty.

Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za tri úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia, podanie sťažnosti 28. decembra 2004 a podanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu 3. mája 2005). Za dva úkony vykonané v roku 2004 patrí odmena v sume dvakrát po 4 534 Sk a režijný paušál dvakrát po 136 Sk (§ 13 ods. 8, § 19 ods. 3, § 24 ods. 3 a § 25 vyhlášky č. 163/2002), teda spolu za úkony vykonané v roku 2004 prislúcha sťažovateľke suma 9 340 Sk. Za jeden úkon vykonaný v roku 2005 patrí odmena 2 501 Sk a režijný paušál 150 Sk, súčet zvýšený o 19 % DPH, teda o 540 Sk, čo je spolu 3 155 Sk (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004). Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške zaokrúhlene 12 500 Sk z dôvodu trov jej právneho zastúpenia.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2005